РІК ЗАЛОЖЕНЯ 1893.
"СВОБОДА"
"LIBERTY"
виходить три рази на тиждень
вівторок, четвер і суботу,
видає
„УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ"
83 GRAND ST., JERSEY CITY, N. J.
Всі листи, моні-ордери і чеки треба виписувати на адресу „SVOBODA".

СВОБОДА

ESTABLISHED 1893.
"SVOBODA"
("LIBERTY")
the Ukrainian Newspaper
published three times a week
Tuesday, Thursday and Saturday,
by Ukrainian National Association
at 83 GRAND ST., JERSEY CITY, N. J.
The best advertising medium.
Rates furnished on application.

Урядовий орган Українського Народного Союза -- "SVOBODA" -- Official organ of Ukrainian National Association.

РІК XXIII. ДЖЕРЗИ СІТИ, Н. Дж., субота 11-го грудня 1915. Ч. 146. VOL. XXIII. JERSEY CITY, N. J., Saturday, December 11, 1915. N. 146.

АВСТРІЙЦІ ЗДОБУЛИ В ІПЕКУ 80 ГАРМАТ.

Чорногорський король Никола хоче заключити мир.

Болгари здобули останні сербські міста: Дібру і Охріду.

ФРАНЦУСЬКІ ВІЙСКА УТІКАЮТЬ В НАПРЯМІ СОЛУНЯ.

ВІЙНА НА БАЛКАНІ:

2.000 ПОЛОНЕНИХ І 80 ГАРМАТ В ІПЕКУ.

ВІДЕНЬ, 8. грудня. — Міністерство війни оголосило отсї урядові вісти:

„Околиця Іпека є зовсім очищена з неприятеля. По занятю міста попало ся в руки наших війск понад 2.000 полонених, між тими 300 Чорногорців, і 80 гармат, 160 возів з амуніцією, 40 самоходів і величезна скількість инших воєнних матеріялів.

„Відділи Альбанців лучать ся з війсками німецьких союзників і беруть участь при переслїдуваню утїкаючих Сербів".

ОХРІДА І ДІБРА В РУКАХ БОЛГАРІВ.

БЕРЛІН, 9. грудня. — Болгарський генеральний штаб оголосив отсей урядовий звіт:

„Вчера заняли болгарські війска останні сербські міста над границею Греції і Альбанії: Охріду, Стругу і Дібру".

ВЕЛИКА ВОЄННА ДОБИЧА В ДІБРІ І ОХРІДІ.

СОФІЯ, 9. грудня. — Болгарські урядові вісти доносять:

„При здобутю Дібри полонено 750 Сербів і забрано 1.000 крісів і 150 скринь набоїв.

„По занятю Охріди увільнено велике число полонених Австрійців. Обчисленя значної воєнної добичі ще не покінчені".

БОЛГАРИ ЗДОБУЛИ ДЕМІР-КАПУ.

СОФІЯ, 9. грудня. — Болгарський урядовий звіт звучить:

„Наші війска наступають на Французів, які розпочали відворот здовж ріки Вардару. Наші війска взяли приступом зелїзничу стацію Демір-Капу і зближають ся до границі Греції.

„Недалеко села Петрова наші війска знищили французький батальон і здобули його табор.

„На полудне від Струміци наші війска заняли Кусторіно".

Підчас коли союзні війска переслідують недобитки сербської армії в горах Альбанії і Чорногори, болгарські війска наступають на Французів і Англійців, які були укріпили ся в полудново-східній части Сербії над рікою Вардаром.

ФРАНЦУСЬКА АРМІЯ РОЗПОЧАЛА ВІДВОРОТ В НАПРЯМІ СОЛУНЯ.

ЛОНДОН, 9. грудня. — Французькі війска, уступаючи перед великою перевагою Болгарів, розпочали відворот в напрямі границї Греції, де займуть становища, приготовлені на зиму.

З Греції доносять телеграми, що французькі і англійські війска укріпляють боєву лінію на північ від Солуня.

Не є виключене, що болгарські війска, прогнавши Французів за границю Греції, будуть їх дальше переслідувати на території грецькій, щоби змусити їх до опущеня Солуня.

ЧОРНОГОРСЬКИЙ КОРОЛЬ НИКОЛА ХОЧЕ ЗАКЛЮЧИТИ МИР.

БЕРЛІН, 8. грудня. — Війна на Балкані зближає ся скорим кроком до кінця. В Македонії болгарські війска проганяють Французів і Англійців здовж ріки Вардару в напрямі грецької границі. Знова союзні війска посувають ся скоро дальше в глиб Чорногори.

Як доходять вісти, чонорогорський король Никола звернув ся до своїх союзників з просьбою о дозвіл заключеня окремого мира. Чорногорський король мав заявити послам своїх союзників, що він не може довше устояти ся зі своїми війсками перед перемагаючими силами неприятеля, бо його край вже зовсім вичерпаний, а його армії брак поживи і амуніції. Його союзники мали йому відповісти, що на случай заключеня мира з ворогами він ніколи не може числити на якусь від них поміч.

ЗЕЛІЗНИЧЕ ПОЛУЧЕНЄ МІЖ НІМЕЧЧИНОЮ А ЦАРГОРОДОМ.

БУДАПЕШТ, 9. грудня. — Ще з кінцем сего тижня буде привернене зелїзниче полученє між Німеччиною а Царгородом через Білгород і Ніш. Всї направи шляху вже переведені.

В розкладі їзди є проєктовані на тиждень 4 поїзди поспішні. З тих два з Берліна через Будапешт, а два з Монахії (в Баварії) через Відень — до Царгорода.

—o—

НІМЕЦЬКИЙ КАНЦЛЄР ПРО МИР.

БЕРЛІН, 9. грудня. Вчера відбуло ся отворенє німецького парляменту. Німецький канцлєр Бетман Гольвеґ виголосив промову, в якій представив коротко загальне воєнне положенє і успіхи, осягнені протягом війни.

Щодо мира, то канцлєр заявив, що пропозиції мусять вийти зі сторони противника. Німеччина радо прийме всякі пропозиції противника, коли вони будуть відповідати повазі німецької держави і забезпечать її на будуче.

Чим довше війна буде тривати, тим більших ґарантій буде Німеччина жадати.

„Ми, — закінчив канцлєр свою промову, — ведемо війну в обороні нашої держави і народа.

„Неприятель нехай не надієть ся нас переконувати пустими словами. Неприятель буде мусїв скорше чи пізнійше погодити ся з дїйсним станом річи, то є з побідою німецького оружя.

„Се нас ображає, коли говорить ся, що ми, котрі відносимо одну побіду за другою, підчас коли наш неприятель доперва про се лише мріє, щоби нас побідити, — не є певні справу повести до кінця.

„Війну, до якої нас змусили, ми покінчимо, щоби сповнити задачу, якої будучність Німеччини вимагає".

НІМЕЧЧИНА ДОТЕПЕР НЕ ПОКЛИКУВАЛА РЕКРУТІВ З РОКУ 1917.

АМСТЕРДАМ, 9. грудня. — У французькім парляменті представлено, що Німеччина ще в минувшім році вислала на поле битви рекрутів з р. 1916 і часть з р. 1917.

Німецький урядовий звіт сему заперечує, як слїдує:

„Се донесенє є зовсім неправдиве. Навіть рекрутів, які мали ставити ся в р. 1916, всіх ще не покликано. З р. 1917 ніяких рекрутів не покликувано".

РУЇНА В НАШІМ РІДНІМ КРАЮ.

—o—

УТЕЧА КАЦАПІВ З РЕДЕХІВЩИНИ ДО РОСІЇ.

Понизше наведений лист писав Михайло Гавришків до своєї сестри Марії у Вест Пулман, Іл. Лист писаний з Васильнова (ґубернія катеринославська, Росія). Михайло Гавришків походить зі села Кривого, пов. Радехів.

Дорога Сестро!

Пишу до Тебе лист і доношу Тобі, що я є в Росії.

Ми дістали були приказ вибирати ся в Росію, коли була позиція (боєва лінія) в Камянци над Бугом. Але ми зразу не слухали. Ми послухали доперва тоді, коли була позиція на „закруголю". Перед першою Пречистою в пятницю вечером заняли Москалї окопи на „закруголю". Через ніч було тихо. Аж в суботу пополудни (на Пречисту) зачали Москалї стріляти з гармат. Трохи було нам страшно, бо гармати стояли у віддаленю 40 кроків на панськім поли. Зразу ми не втїкали. Вечером Мама зі Зоською і Антошком пійшли до Луцика, а ми хлопцї збирали ся відходити до Росії.

Ми вийшли в ночи за „дубину" і там чекали, бо в ночи зробило ся тихо. Тут пересиділи через ніч. В неділю деякі повернули до села, а деякі лишили ся стерегти пакунків.

В неділю до полудня стріляли тільки з ґверів. Пополудни Москалї стали стріляти з гармат. Австрійські війска спостерегли, де стоїть російська артилєрія і зачали стріляти на село. Кулї падали коло церкви і школи. Тоді люди почали втїкати на другий конець села. Мама зі Зоською і Антошком утїкли, скоро тільки зачали пукати шрапнелї. Коло св. Івана хотїли сховати ся під корчму. Мама і Зоська сховали ся, а Антошка влучила куля в карк, але ранила легко. Паранька Цюлковського була на подвірю; куля трафила її в голову і на місци убила.

На ніч гармати знова втихли. Люди повернули до села і були аж до рана. В понеділок рано, скоро сонце зійшло, стали знова стріляти з гармат. Кулї падали по цілім селї. Тоді люди зачали втїкати зі села. Послїдний раз я видів Маму вечером коло Семчинів. Прийшов до нас козак і сказав, щоби вибирали ся, бо о 8-ій годині вечером будуть російські війска відступати, а прийдуть Австрійці. Пійшло нас богато: Василь Дацків, Андрій Дацків, Василь Коварь (Загоруйків), Василь Ковальчук, Василь Вітюк, Василь Кущів, Теодор Шавала зі сином, Теодор Парій зі сином, Петро Мостовий, Іван Стефанюк, Михайло Ткачук, Василь Бойко зі сином, Михайло Олїйник, Василь Олїйник, Михайло Ковальчук і Григорій Ткачук. То ми всї є у Васильнові (в катеринославській ґубернії). Я є з Іваном Стефанюком у господаря Самуїла Токаря; трохи шию, а Іван дещо з господарем робить.

Никола Шпорлюк, Петро Красота, Михайло Шпорлюк, Никола Богоніс, Василь Працьовитий, Іван Красота, Михайло Креденс з фільварку в Голошеві, Михайло Тимків, Никола Шарко і Василь Дацків — всї ті поїхали на Кавказ.

Прошу Тебе, дорога Сестро, якбись довідала ся, що там дієть ся в нашім селї, то напиши. Нам дуже скучно за домом, за родичами, бо не знаємо, що з ними дієть ся. Більше не маю що писати.

До милого побаченя,

Михайло Гавришків.

*
* *

Ілько Гавришків, який надіслав до редакції отсей лист, подає до него отсї поясненя:

Тоті хлопцї і господарі, які полишили своє рідне село і утїкли до Росії, се самі кацапи за покладом. От на примір: Андрій Дацків був головою кацапів в селї Кривім і начальником громади, Григорій Ткачук був стовпом кацапів в радехівськім повітї. Всім тим, що слухали кацапського краканя, прийшов час, якого вони так довго ожидали. Але не так стало ся, як вони думали.

Коли цар увійшов зі своєю дичию до Галичини, тоді кацапи гуляли і вихвалювали царя попід небеса. Тїшили ся, що Галичина буде називати ся „Новою Росією". Але помилили ся кацапи враз зі своїм освободителем Миколою. Бо він не прийшов освободжувати Галичину, але рабувати і палити наші українські села і міста. Та не довго се тривало. Прийшли наші війска і прогнали медведя враз з його дикою ордою назад до Росії. Разом з нею помандрували і наші кацапи до Росії в сьвіт за очи, боячи ся кари за зраду народа і держави. Ніхто з нас не казав кацапам: ідіть, бо вас тут не треба. Самим прийшов розум до голови, пійшли на службу до того, котрого так довго ожидали.

Зібрав козак наших кацапів за село і промовив до них: „Пасматрі на свою деревню і на свою хижу, попращайсь со своєй родіной, бо не увідіш больше нікаґда. Вперод паступай!" І рушили з місця мовчки. Ніхто не відважив ся з них спротивити ся приказови козака, бо в козака при боці нагайка.

Відрекли ся свого майна, покинули дрібненькі діти і пійшли. Вибрало ся їх з нашого села 26. Захотїло ся їм побачити царя. Нехай покуштують тепер царської ласки і нагайки...

Ілько Гавришків з Вест Пулман, Іл.

—o—

МОСКАЛЇ ПРИЧИНОЮ РОДИННОГО НЕЩАСТЯ.

Понизше наведений лист писаний дня 1. жовтня 1915 р. Паранею Коханевич (Реклинець, пов. Жовква) до своєї сестрінки Анастазії Букати в Брукляні, Н. Й.

Дорога Дитино!

Пишу кілька слів і доношу Тобі, що моє житє дуже сумне.

Твій брат Михайло пійшов до війска 15. вересня 1914 р. В дома лишили ся Тато і Мама. Старенькі родичі вже другий рік не мали від Тебе ніякої відомости. З великим бажанєм і нетерпеливостию вижидали вони листа від Тебе, але лист не приходив.

Прийшли Москалї. Забрали родичам всю худобу і все сїно; нічого не оставили. З великої біди Тато занедужали і в тиждень померли. Було се в липни.

Остали ся Мама самі. З гризоти захорували і дня 28. вересня закінчили своє житє.

Лист від Тебе прийшов якраз 28. вересня. Ти писала: „Найдорозші мої любі Родичі! Чому я так довго від Вас листа не маю. Як Ви жиєте?..."

Твоя Мама вже сих слів не чула; якраз лежала в домовині.

Люди з цілого села поприходили на похорон і зі жалю омлївали, що Ти несподівано понесла так велику втрату.

Дім остав ся пусткою.

Не плач, Дитино, і не сумуй. Моли ся і проси Господа Бога, щоби стеріґ Твого брата Михайла, котрий стоїть на поли битви. Писав з війска, що жиє і є здоровий.

Прошу Тебе дуже, не забувай за нас, а ми Тобі все відпишемо. Коли Твоя Мама умирали, то просили мене, щоби я відписала Тобі, як прийде від Тебе лист.

Памятай, Дитино, як сей лист отримаєш, то відпиши менї.

Кінчу своє сумне і болюче писанє,

Твоя тета **Параня Коханевич.**

—o—

ВЕЛИКА НУЖДА В ДУДИНЦЯХ.

Низше поданий лист писаний Антоном Соколовським (Дудинці, пов. Сянік) до сина Івана в Авока, Па.

Дорогий Сину!

Доношу Тобі відомість, що лист Твій ми отримали.

З нашого села взяли до війска богато хлопів; брали, почавши від 18 літ.

В нас тепер все дуже дороге і всї ми дуже тяжко бідуємо та не знаємо, як то дальше буде.

По инших селах люди дістають запомоги, а ми жадної запомоги не дістаємо, бо наші ксьондзи нас Москалеви запродали.

Я і мама мало що смерти не пожили. Коло мене впала куля, таки коло самої ноги. Маму хотїв пробити козак за те, що не хотїли повісти йому, де наші війска стоять. Козак хотїв пікою маму пробити і казав, що спалить хату, коли не повідять, але потім дав якось спокій.

І такі то ми сьвята мали, що навіть не палили, вікна заслонювали і в день сьвітили, бо так дуже бояли ся тих звірів. В селї що крок то козак з гарапом.

Москалї взяли в мене такого бика, що три стівки (сотки) вартував. Кажуть, що тепер наше войско буде брати худобу, то не знаю, чи візьмуть останню корову, чи ні.

Гроші, що Ти вислав, то ми ще не дістали.

Поздоровляю Тебе і будь здоров Сину

Антоній Соколовський.

РОДИМЦІ! СКЛАДАЙТЕ ЖЕРТВИ НА ФОНД ВИЗВОЛЕНЯ УКРАЇНИ І НА ДАР ДЛЯ УКРАЇНСЬКИХ СІЧОВИХ СТРІЛЬЦІВ!

"SVOBODA" (LIBERTY)
the Ukrainian newspaper
published three times a week: Tuesday, Thursday and Saturday by Ukrainian National Association at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Established 1893.

JOSEPH STETKEWICZ, editor
83 Grand Street, Jersey City, N. J.

ANDREW SAWKA, manager
83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as second-class matter March 30, 1911, at the Post Office at Jersey City, N. J., under the Act of March 3, 1879.

SUBSCRIPTION:	ПЕРЕДПЛАТА:
In United States: $2.00 per year, $1.00 per 6 months, 0.75 per 3 months	В Злучених Державах: на рік $2.00, на пів року $1.00, на 3 місяці 0.75
In Jersey City, Canada and other foreign Countries: $3.00 per year, $1.50 per 6 months, $1.00 per 3 months	В місті Jersey City, до Канади і других країв: на рік $3.00, на пів року $1.50, на 3 місяці $1.00
Single copy 3 cents.	Поодиноке число 3 центи.

За кожду зміну адреси платить ся 5 центів.

Адреса: SVOBODA
83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Всі моні-ордери і чеки треба виписувати на адресу „Svoboda".

При висиланю замовленя належить долучити моні-ордер або чек.

Число телефону 498 Jersey City.

AMERICAN ASSOCIATION OF FOREIGN LANGUAGE NEWSPAPERS — MEMBERSHIP LABEL

За всі оголошеня поміщувані в „Свободі" редакція не відповідає. — Рукописий не звертає ся.

ВІД ЗАГАЛЬНОГО УКРАЇНСЬКОГО КОМІТЕТУ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ.

Загальний Український Комітет, вибраний голосованєм місцевих товариств, доповнений та потверджений Українським Соймом з дня 30. і 31. жовтня в Ню Йорку, є зложений з отсих осіб:

Іван Ардан,
Іван Артимович,
Михайло Байдюк,
Жигмонт Бичинський,
Іван Бородайкевич,
Евген Василенко,
Лев Весоловський,
Степан Гладкий,
Наталія Гриневецька,
Др. Степан Гриневецький,
Петро Задорецький,
Дмитро Капітула,
Володимир Лотоцький,
Володимир Малієвич,
Василь Момрик,
Омелян Ревюк,
Др. Володимир Сіменович,
Мирослав Січинський,
Осип Стеткевич,
Юрій Хиляк,
Ілія Чорний,
Семен Ядловський.

Сей Загальний Український Комітет стає після ухвали Сойму осную ателем загальної національної організації Українців у Злучених Державах.

Головою Загального Українського Комітету і тимсамим головою цілої нової організації зістав вибраний дня 1. падолиста 1915 р. **др. Володимир Сіменович**, (1515 W. Division St., Chicago, Ill.).

Тому, що члени Загального Українського Комітету, числом 22, розкинені по цілих Злучених Державах і не часто можуть з'їздитись на засідання — вибрано 1. падолиста 1915 р. **Екзекутивний Комітет**, зложений з пяти членів З. У. Комітету, мешкаючих в недалекій околиці Ню Йорку, яко головного осідку організації.

Членами Екзекутиви є:

Іван Ардан (524 Olive St., Scranton, Pa.) — голова;

Михайло Байдюк (535 E. 11th St., New York City) — заступник голови;

Володимир Лотоцький (83 Grand St., Jersey City, N. J.) — заступник голови;

Семен Ядловський (83 Grand St., Jersey City, N. J.) — скарбник;

Мирослав Січинський (165 W. 122 St., New York City) — писар.

Офіс організації є під числом 165 W. 122nd St., New York City.

Назва організації є: **„ФЕДЕРАЦІЯ УКРАЇНЦІВ У ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ"**, а по англійськи: **„UKRAINIAN FEDERATION OF THE UNITED STATES."**

Статут, вироблений статутовою комісією після директив, ухвалених Загальним Українським Комітетом дня 1. падолиста 1915 р., буде принятий і ухвалений Екзекутивою сього тижня.

Понизше подаємо зміст головної части чартеру, поданого до властий.

I. ЧАСТЬ ЧАРТЕРУ ФЕДЕРАЦІЇ УКРАЇНЦІВ У ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ.

„Федерація Українців у Злучених Державах" має за ціль:

заінтересувати мешканців Америки, передівсім українських, у справах української демократії;

розширити знаня української історії, цивілізації і політичних відносин;

помогти Українцям в Европі у їх змаганях до самостійности на підставі американської демократії;

осьвідомляти Українців, живучих у Злучених Державах, щодо історії, інституцій і публичного житя Злучених Держав;

заохочувати Українців, щоби ставали американськими горожанами, щоби закладали і належали до запомогових, робітничих, просьвітних і кооперативних організацій;

закладати для тих цілий школи, просьвітні курси, інформаційні і відчитові бюра і видавництва;

закладати імміграційні бюра, доми і бюра посередництва праці;

збирати фонди для жертв війни і для других цілий, згідних з загальними цілями сеї організації;

організувати відділи сеї організації у стейті Ню Йорк і у цілих Злучених Державах.

ФЕДЕРАЦІЯ УКРАЇНЦІВ У ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ.

Перший Український Сойм в Ню Йорку, репрезентуючий 396 українських товариств, рішив з'організувати всіх Українців у Злуч. Державах для спільної роботи у тих справах, які для всіх нас епільні. Чи ми прийшли з австро-угорської чи з російської держави, чи ми церковні чи не-церковні люди, католики, православні чи протестанти, чи належимо до якої політичної партії чи ні, чи асекуруємо ся в однім Союзі чи у другім, чи волимо одну або другу чи третю ґазету, або жадну — все всіх нас вяже спільна **доля** імігранта і спільна память про старий край.

Память про старий край.

Ми прийшли до Америки з поневоленого краю, з такого краю, котрий підлягає чужій власти. Своя національна власть **дуже рідно** робить справедливість всім горожанам, — але **чужа власть все сторая гірша від національної, бо вона навіть не може бути справедлива.**

Ми нетерпимо ту чужу власть над нашим старим краєм. Ми нетерпимо неволю України, і сильно хочемо причинити ся до того, щоби українська земля здобула волю. **Бажаєс освободити наш батьківський край єднає нас на сій новій американській землі.** Старий край до всіх нас кличе, від всіх сподіває ся помочи.

Та поміч повинна бути матеріяльна і політична. 1) Ми повинні ратувати спалений і голодуючий старий край, 2) ми повинні помогти тим людям і партіям у старім краю, котрі хочуть будувати демократичну українську републику, і 3) ми мусимо дати сьвітови знати про те, що українська нація хоче бути господарем на своїй землі — і буде господарем.

Ті три задачі: ратунок голодних, поміч українській визвольній боротьбі і аґітація за українською справою у анґлійських ґазетах — ті три річи з'єднали нас на Соймі і певно дальше будуть єднати.

Спільна доля імігранта.

Але є ще друга велика справа, яка повинна звязати українських імігрантів в Америці. То є **справа просьвіти і поступу сих імігрантів.** Ми прийшли з поневоленого краю, з такого краю, що підлягає не національній, але чужій власти, тому ми є люди неволі. Многі між нами не знають навіть свого імени між народами. Мало хто має бодай таку невелику шкільну просьвіту, яка є у робітника, родженого в Америці. І всі ми принесли з собою пятно вікової неволі. То є сумна справа, але правдива. Те пятно треба стерти і догонити людий з других країв.

В Америці повинен кождий навчити ся того, чого дома не потрафив і не міг. Хто з нас тут лишить ся і додасть і українську частку до великого будинку американської інтернаціональної републики, той повинен розуміти, що він не конче мусить надати на самий спід сеї републики, то значить робити найгіршу роботу, брати найменьшу платню, і називати ся „гонкі". Хто з нас тут лишить ся, той повинен добре закасати руки, навчити ся свойого ремесла, навчити ся анґлійської мови, присвоїти собі від Американців те, у чім вони ліпші від нас, і ставши американським горожанином, робити честь, а не ганьбу старому краєви.

Але многі з нас вернуть на Україну. Вони повинні питати себе, з чим вони вернуть і які вернуть. Більше свобідні і просьвічені, більше практичні і ліпші — чи може такісамі непорадні, нещасливі, легковірні на пусте і невитривалі у розумнім, бідні і темні, як були? А може ще слабші, бо замість практики і розуму повезуть до дому таку голову, у котрій давний порядок перевернув ся, а нового не хотіло ся запровадити.

Старокраєвий чоловік звичайно не богато сьвіта знає, але що знає, то знає добре; може ледви вміє читати, але має твердий хлопський розум, часом ліпший від так званих вчених людий. Але як поїде до Америки, то побачить тільки дива й новости, тілько доброго і злого помішаного, тільки вольности, котрої не знає як уживати, і тілько несправедливости, від котрої не знає як боронити ся, — що від того всього старокраєва хлопська фільософія геть зміщає ся і втратить значінє. На місце тої старомодної фільософії треба виробляти нову. Але показує ся, що американський іміґрант так журив ся долярами, що не мав коли своєю людською особою журити ся. З неодного робить ся „ні птах ні риба", бо старе забув, а нового не придбав; хоч неодин гадає, що всі розуми поїв, бо видів море.

Проти таких є инші Американці, ті, котрі й чужого научать ся й свого не цурають ся. Вони привозять до старого краю витривалість, критику, відвагу і нові думки.

Каже один американський знавець Австрії, що половина демократичного поступу австрійських народів походить від тих повернувших робітників, котрі за два-три довгі роки гіркої праці в американській „шапі" привозять до старого краю не лише кількасот долярів, але й щось таке, чого за доляри не годен купити, а іменно цивілізацію. Цивілізація то є: розумінє, куди сьвіт іде; солідарність; добре обходженє з людьми і добра заплата за добру роботу, але тільки за добру; дотриманє чесного слова; незрадлива приязнь приятелеви і терпеливість та терпимість у боротьбі з противником; витривалість на біду і незарозумілість у щастю. Цивілізація значить: яснійший розум, теплійше серце і сильнійша рука для того, щоби людям здобути щасливійше житє. Такої цивілізації варта з Америки на російську і на австрійську Україну більше привезти. Її треба собі в Америці більше виробити, там всюди шукаючи, де робітник працює: у фабриці і в юнії, в робітничій партії і у братськім товаристві, в читальни і на вічу, у книжках і в ґазетах.

Міжпартійна організація.

Ми, Українці в Америці хочемо увільнити себе від бідности і від темноти і хочемо помогти освободити наш батьківський край від бідности, від несьвідомости і від чужинецької власти.

Тому ми маємо, так сказатиб, дві політики: одну про нас самих і другу про наших братів за морем; одну внутрішну і другу вніщну.

Обі ті політики ми будуємо на американських демократизмі і на тих демократичних традиціях, котрі ми з краю привезли.

Так, як лише в спілці люди волю здобувають, так і ми закладаємо нову велику спілку, до котрої закликаємо Українців, котрі прийшли з австро-угорської або з російської імперії, церковних і не-церковних людий, католиків, православних і протестантів, належачих до американських політичних партий і не належачих, зорганізованих в українських запомогових товариствах і незорганізованих.

Хочемо зорганізувати у міжпартійну, національну організацію тих всіх Українців на земли Вашінґтона, котрі, після засад Лінкольна, хочуть піднести нашу цивілізацію, то значить на підставі демократизму і свобідної критики, і котрі на тійсамій підставі, власне яко горожани і мешканці Злучених Держав, хочуть помогти збудувати українську републиканську державу в Европі. Називаємо нашу міжпартійну, національну організацію: **„Федерація Українців у Злучених Державах"** і кличемо: Най вона росте, розвиває ся і осягає ту ціль, для якої заложена!

Мирослав Січинський,
писар Загального Українського Комітету.
165 W. 122 St., New York City.

Увага: У слідуючій статі буде поданий плян організації і вказівки для соймових послів.

Ірма Остапівна.

ОСТІНЬ.

Із незнаних сьвітів прийшла чи злетіла,
Деревину кожду малювати сіла.
А спішить ся скоро, бо часу не має,
На кождий листочок краску накладає.
А що не змалює, то знищити хоче,
Травичку і цьвіти інеєм толочить...
І перед очима сьвіт вириває млами
І небо осінне простягла над нами.
Часом... то — і хмари сірі поганяє...
А вітер шепоче: осінь наступає.

З ВОЄННИХ НАСТРОЇВ НА УКРАЇНІ.

Виїмки з листу одного з молодших українських економічних діячів в Галичині; лист присланий до одного народного робітника в Америці. Подаємо сей лист — за дозволом адресата — ізза заміток, які мають загальнійше значінє.

...Довго блукав Твій лист, заки вкінци найшов мене вчера в... шпитали в Араді. Але я вже здоров і за два-три дни їду до кадри. Куди доля мене кине, годі предвидіти. Певне є одно, — що я, яко спосібний до оружа, піду до боротьби.

Але я повний надій, а навіть гумору, бо волю йти до бою, ніж жити під московським ярмом, котрого дещо зазнав.

Тепер я відтятий цілковито від українського житя, навіть часописи не маю. Але що робити!? Одержую час від часу листи з відомостями, котрі не добре звучать про наш розвій. Але щож, головою муру не розібєш. **Втрати величезні, зиск мінімальний.**

Підчас російського наїзду я лишив ся у Львові і жив та заробляв під чужим назвиском на хліб... торговлею, бо **мене шукали та не раз ревідували московські охранники.** Я їздив під чужим назвиском по цілій східній Галичині та навчив ся навіть по московськи. Вкінци зачав я вже вчити ся по анґлійськи, бо був рішений покинути російське пановане і виїхати до Америки.

Одно було незвичайно потішаюче: Закордонні Українці — се народ національно в більшости дуже сьвідомий, з раціональними поглядами. Рідко котрий з них вірив у побіду Росії, а богато прямо зобовязувались, що їх рука не двигне ся проти австрійсько-німецького жовніра. І піддавались масами.

Се люди з отвертими головами, а що найважнійше, далеко відважнійше виповідали свої переконаня ніж ми. Характеристичне у них, що богато з них, навіть з простолюдя, мали зі собою Кобзаря, а за галицке видане давали величезні суми. Лише, де мож було взяти, коли „Просьвіта" була замкнена, книгарня також запечатана, а антикварі і прочі книгарі боялись продавати щонебудь, що лише було друковане по українськи. Всі майже говорили, що в Росії по революцию годі нині говорити, бож всі мущини на війні, а лишились діти, жінки та старці. Зате по програній війні мусить прийти до революції в цілій Росії, а тоді Українці мусять добити ся своїх прав.

Але далекі то часи; ще довго треба нам ждати, заки загріє сонце. **Ми страшно знищені, а знищила нас наша безсильність. Чисті ми, як сльоза, але не вміємо сьвітови представити, хто ми є. А відвічний наш ворог в Галичині наче вовк вгризав ся в наше невинне тіло. На Німців нам одинока надія.**

Та впрочім лучше не писати про те все. Се нас болить, страшно болить, а кричати перед сьвітом ми не годні. Нехай се зроблять американські Українці...

Я асентирований до війска по відібраню Львова. Відбув я кварантану і виїхав на Угри; по довгих тяганинах я опинив ся у 80-тім (золочівським) полку піхоти. В тім полку стрічав я лейтенанта Сологуба, л. Дрогомирецького, л. Малиновського; знаю, що є тут в околицях л. Береза, а про решту не знаю, бо в поли, або молодики, котрих Ти не знаєш. Коновалець Евген в неволи, Мечник ранений (у Відни), Іван Кульчицький в неволи, Людкевич також, оберл. Шурак в поли, Сіменович при Стрільцях, Ал. Гарасевича забрали Москалі, а пробач, чи мож всіх вичислити?

Щож, Братіку, питатись Тебе про відносини в Америці не можливо, бо не сподіюсь відповіди. Як побачимось, то про все будемо говорити. Але коли? І чи? Не хочу попадати в сентименти, бо вони нас нищать. Прощай і працюй з цілої сили — ми йдемо до боротьби. До побаченя в рідним, цільним краю.

Твій **Микола.**

500 ДНІВ ВІЙНИ.

Нині, дня 10-ого грудня 1915-ого року є якраз 500 днів війни, як числити від дня 28-ого липня 1914-ого року, коли то Австро-Угорщина виповіла війну Сербії.

Коли би приняти, як подають деякі обчисленя, що досі вбито або тяжко окалічіло около 5 мілїонів людий, то випаде, що пересічно на один день мордовано 10.000 людий.

10 тисяч молодих і здорових людий на день.

Убивано.

Не злочинців, ані навіть проступників, але невинних і добрих людий.

Убивано їх не припадком, не хотячи, через необережність, — але з холодним намислом, з холодною постановою, з холодним приготованєм.

Убивали їх не дикі люди, але культурні, цивілізовані і християни, майже самі християни.

Кажуть: давай, мамо, сина; жінко, чоловіка; сестро, брата! Дай убити!

Защо?

Нізащо!

Наче би прийшли щодня до одного міста, закликали 10 тисяч молодих людий на улицю і вбили.

Ні вони звірі, ні злочинці, ні навіть проступники, але треба їх убити.

Защо?

Нізащо!

Кров і могили мілїонів невинних людий має вирівнати ті ріжниці, які повстали між державами перед війною.

Так як колись, за давних часів ся ділало, коли ще люди були дикі і вбивали ся — колами.

Тепер вбивають ся машиновими карабінами. Удосконалене варварство.

Люди видумали кару за вбиванє диких звірів, але на себе уладжують вбиванє вже 500-тний день і то майже в цілій старій культурній Европі.

Дм. Серґієв.

СПОМИНИ З ВІЙНИ В ГАЛИЧИНІ.

Австрійський і російський Гусятин.

Ось австрійський Гусятин.

Він має вигляд Помпеї або Геркулянума

Увесь знищений. Стоять лише камяні скелети скелети домів, та й ті нищать, вивозять груз для поправи російських доріг.

Але навіть серед того знищеня видно, як тут було гарно перед війною, приємно в тих домах, в тих *школах з кафлевими печами*...

А ось — за мостом російський Гусятин. Калюжі болота і похилені будинки під соломою.

В австрійськім Гусятині на площі зібрані господарські машини: парові машини, молотільні, млинки, віючі і відділюючі зерно...

Пошукайте подібних машин за Збручем! Також само гіркий настрій викликають дороги: австрійський гостинець сходить ся з російським.

Дивиш ся на австрійський гостинець — хідник.

Ось уже більше ніж рік по нім їздить артилерія, тягнуть ся взад і з поворотом безконечні табори і — нічого, дороги остали ся дорогами.

Переступіть ріку Збруч, а російський гостинець зі своїми вибоями і болотом по коліна може на довго зіпсувати вам настрій.

Скажемо отверто: Російським інжинірам треба повчити ся.

Всім нам треба вчити ся, ах, як богато ще вчити ся нам треба!...

Відворот.

Ми відходимо за ріку Серет.

Ніч, темно.

Дороги вють ся по горах, то піднимаючись до зьвізд, то спускаючись глибоко в низ до російських сіл. Домики, немов стадо полохливих овець, тиснуть ся один до другого над ручаями і річками, що журчать по долинах.

Війска відходять після завчасу виробленого пляну.

Хто лише памятає безсмертний опис відступу таборів у Льва Толстого у „Війні і мирі", сей повірить, що в стихійнім вирі відворотів таборів можна забути про якийнебудь плян.

Потік таборів, піхотного війска, посуваючої ся артилерії — може захватити і піднести тебе против волі, не зважаючи на всі твої протести.

У Німців і Австрійців кождий фунт хліба порахований; все обчислено з аптикарською точностю.

Длятого перед відворотом наших війск за Серет було постановлено:

— Знищити збіже.

Тимбільше, що богато галицьких піль було обсіяних російським зерном. А російські воєнні відділи для цільних робіт давали весною безплатно свої коні Русинам, котрі їх не мали.

Відступають наші війска.

Тягнуть ся безконечні табори.

По боках гостинця козаки і Кавказці гонять ґурми зареквірованої худоби.

Расові круторогі бики з фільварків польських маґнатів втомлено бредуть поруч з худими мужицькими коровками.

В нічній пітьмі жалібно ричить „відступаюча" худоба.

Дальше тягнуть ся збігці, в більшости случаїв втікачки.

На возах куфри, клітки з дробом, діти.

А по боках величезним огненним колесом палають пожарища.

На небі дрожить тривожна луна.

Мінутами спалахкують огненними язиками все нові і нові стирти збіжа...

Огненні стовпи з димом піднимають ся до нічного неба. Немов жертвенні огні невідомому богови...

І коли займає ся нова стирта, то з нічної пітьми показує ся кусень місцевости.

На дрожачім, тривожнім тлі пожарища видні чорні образки скачучих їздців і якихось біжучих людий...

Стирта прогарує.

І чорні їздці і чорні люди, розмахуючі руками, тонуть знова в густій темноті.

З московської ґазети „Кіевской Мысли" подав **М. П.**

КОЛОСКИ З ПІЗНОЇ ОСЕНИ.

(Зібрані ще перед американським сьвітом).

—o—

РІЧНИЙ ЗВІТ З ДІЯЛЬНОСТИ.

Дня 8-ого грудня 1914 р. заложено в Філадельфії, Па., „Руську Народну Раду“.

Позавчера минув рік від того часу. За той рік змінено назву з „Рускої Народної Ради“ на — „Американську Руську Раду“.

Тепер товариство вступає в другий рік діяльности.

ЧИ БУДЕ ЩЕ ЧЕТВЕРТА ПЕРЕМІНА?

Був хтось, що зачав збирати фонди на гармату для українського війська.

Потім той хтось ті фонди призначив на бараболі для голодних українських хлопів у Галичині.

Опісля той хтось перемінив призначене фондів і обернув їх на медівники для Німців і Мадярів.

Отже з гармати зробили ся бараболі, з бараболь медівники, а що виросте з медівників?

Може золотий... медаль хоробрости?

ЦАР МАЄ ПЛЯН...

Російський цар знова телеграфував до сербського короля (так доносять американські газети), щоби не бояв ся, бо він має плян на виратуванє Сербії.

А сербський король гадає собі:

— Таж ти, сарако, мав плян: на „сполученіє Руси“, на велику Сербію, на знищенє Австрії, на зломанє Німеччини і т. д.! А ти гадаєш, що і я не маю різних плянів?! Я також маю плян і не маю „плян“ і на твій плян і на свій...

КОЛИ СКІНЧИТЬ СЯ ВІЙНА?

Один з нюйорських читачів „Свободи“ прислав нам з просьбою о поміщенє свою ворожбу про теперішну европейську війну:

Хвальна Редакціє! Нині (дня 9-ого грудня, 1915. р.) мав я зі своїм сусідом таку розмову (сусід питав ся, а я відповідав):

— Чи війна переступить поріг Нового Року?

— Переступить!

— А чому?

— Бо то переступний рік!

— Ага! А чи переступить 1917-тий рік?

— Ні!

— А чому?

— Бо то не переступний рік!

— Отже війна скінчить ся в 1916-тім році?

— Так!

— А в котрім місяци?

— Також в переступнім!

— То значить в лютім?

— Так!

— А чому-ж то так?

— Бо то знаєте, ціла війна то є одно велике переступство!

— Ага!... А скажіть ще, котрого дня скінчить ся війна?

— Візьміть цифри того переступного року і додайте, ось-так:

1+9+1+6=17.

В той спосіб дістанете дату того нещасного місяця.

— Значить?

— Та значить, що війна скінчить ся дня 17-ого лютого 1916-ого року.

— То значить?...

— Питаєтесь, що се значить?

— Так, що се значить?

— Значить, що ще мусите чекати від нині рівно 70 днів, або два місяці і 10 днів Розумієте?

— Розумію!

Гринько Ч.

Богдан Лепкий.

„Я БЕЗ БАГНА ЖИТЯ НЕ МАЮ“.

(Присьвячуєть ся філядельфійським „кругам“).

В ставі ропусі стало жити скучно.
На горб під церкву вилізла бундючно,
Де, по дощи, стояло болотце,
Мов озерце.
Туди стрибла і страх собі хвалить:
„Оттут мені щойно приємно жить!
Тут чую, як співає дяк, як грають дзвони,
Тут бачу, як ідуть весіля, похорони,
Бо звісно, — жити на горі,
Не те, що в долі, у норі!“

* * *

Та ось прийшла посуха. Сонце гріє,
Болото схне, а жаба мліє,
І просить, кличе: „Зливи! зливи!
Нехай ріка залиє ниви;
Не тільки ниви, ще й городи
Нехай затоплять бистрі води,
Бо — чесне слово! — що сконаю,
Я без багна житя не маю!“

* * *

Є люди, що то нібн в гору йдуть бундючно,
А тимчасом (ну, що робить) їм за болотом скучно.

Українські Січові Стрільці.

ГАРМАТИ ЗДОБУТІ!

„Гей перед себе вражих ворожеських близьких прути!“ (Пісня).

(ВІД ВЛАСНОГО ВОЄННОГО КОРЕСПОНДЕНТА).

(Право передруку застерігає собі автор).

—o—

Наша бригада обходить Москалів з боку, щоби завдати їм рішаючий удар на сім відтинку фронту.

Ніч. Наша сотня йде на чолі довженого походу яко передна сторожа.

Переходимо через ріку по мості збудованім на селянських возах, уставлених один побіч другого в руслі ріки.

Спинаємо ся відтак в гору серед моря гірської ранішної мраки. Яркаво при сході сонця виринає наша сотня із сього моря.

Перед нашими очима чудовий вид: Згойдане море гірських шпилів, осьвітлене ніжно-рожевим промінєм сходячого сонця. Іней виблискує на кождій гільці.

Свобідно й легко віддихаємо морозним воздухом.

Пересуваємо ся походом попри романтично прірвані скали, що купають ся в яснім сонці.

За нами в двійках тягнеть ся довжезний вуж цілої бриґади. Їдуть на конях батерії гірських гармат та машинові кріси. Звільна ступає кіннота; везуть амуніцію на кінських хребтах. Кождий коник двигає дві скриньки з набоями, сціплені ременями і перевішені через хребет наче гуцульські бесаги.

Перед походу задержав ся. Жовніри скоро і справно стягають з коний части гірських гармат, складають все до купи, прикручують колеса.

— Україна алярм!

—Україна вперед!

Наша сотня йде перша у бій. Сотник взяв двох довірених українських селян, щоби вказували нам дорогу. Посуваємо ся гірським хребтом з горбка на горбок.

Передна сторожа нашої сотні звідомляє, що з найблизшого горбка втікло кількох козаків.

За хвилю в другім звіті дає знати, що видно російську розстрільну, та що наша передна сторожа обсадила в розстрільній найблизший горбок.

Сотник приказав другій четі згустити розстрільну на переді, а третій продовжити сю рострільну на право.

З лівого боку простягаєть ся ліс, котрим іде четверта чета яко бічна обезпека.

Наші провідники знаменито списують ся. Один іде з „оком“ передної сторожі, другий з нами. Вони відважні, дуже добре орієнтують ся, бачать більше ніж ми, старають ся нас охоронити.

— Що ви будете робити, як зачнеть ся стрілянина? — питаю провідника.

— Возьму кріс від раненого і буду стріляти разом з вами.

Перед нами видно верпок жовтавозеленого горбка, обламований жовтою стяжкою сьвіжо викопаної глини. Се російські окопи.

Сотник видає приказ:

— Поволи стріляти! До тих жовтих окопів! Мірник 400!

Дехто в запалі розпочинає відразу скорий огонь.

Тимчасом стрілецька резерва з другої сотні скріпляє нашу розстрільну. Слідує приказ, який відтак часто повторють ся:

— Двайцять кроків вперед!

Підбігаємо по кілька вперед, човгаємо ся. Використовуємо кождий корчик і кожду купину, щоби скрити ся перед очима російських жовнірів.

Зачинають ся пуканина таки на добре.

Кілька ранених Стрільців остає позаду.

Посуваємо ся все по трохи вперед. Провідники з крісами разом з нами. Наша розстрільна суне ть ся до Москалів в долину по збочи горбка. Представляємо знамениту ціль для ворожих куль.

Саме в пору на підмогу нам озивають ся артилерія.

Кождий шрапнель тріскає над російськими позиціями, кождий гранат рве їхні окопи.

Москалі махають білими хустками. Се споводує замішане. Одні кричать:

— Огонь здержи!

А другі:

— Се підступ! Ми вже таке бачили! Стріляй! Стріляй!

Ще кілька шрапнелів розриваєть ся над самими російськими окопами.

Всі Москалі вискакують з окопів, кидають кріси, біжать до нас, хочуть по руках цілувати, щоби їх пощадити. Крик, замішанє.

Богато взятих в полон.

Гірські гармати перестають стріляти.

Виходимо на здобутий горбок, — на увільнену від нашого найбільшого ворога частинку української землі.

Убитого не маємо ані одного!

Перша позиція взята. Посуваємо ся дальше вперед.

Минаємо кілька горбків.

Наша бічна обезпека натрафляє в лісі на московське військо, що стараєть ся прийти в поміч своїм.

Почипаєть ся перестрілка.

Бічна обезпека дістає сильну підмогу.

Часть Москалів піддасть ся, а часть починає втікати.

Гонимо за ними через ліси та горбки і стало острілюємо відступаючого ворога.

На недалекій полонині натрафляють утікаючі на військо, охороняюче російську артилерію і вносять в його ряди переполох та дезорганізацію.

Вибігаємо на край ліса і бачимо на поли вкопані російські гармати. Їх дула звернені в бік, проти нашої головної армії, бо Росіяни не сподівали ся нашого нападу з боку. Длятого російська артилерія не могла нас острілювати.

Між утікаючими бачимо також російських пушкарів (канонірів) на конях.

Стрільці, підбадьорені видом гармат, кричать:

— Гурра! — і кидають ся бігцем вперед.

З недалекого горбка стріляють ще Москалі, але на полонині майже все утікає.

Ще хвилина — короткий рукопашний бій — і російські гармати здобуті!

Написав Ростислав Заклинський.

Камянка, 9. серпня 1915.

ЛИСТИ ЗПІД БОЄВОЇ ЛІНІЇ.

—o—

I. З Волиня.

...Куди прийти, село винищене, населене повтікало. Села дуже ріжні щодо уровеня культури.

Підміські дорівнюють нашим, а подальші таки дуже темні, а мастково знуждені. Люди відносять ся до нас досить прихильно, але таки з недовірем. Щодо національної приналежности вони почувають ся „людьми руської віри“. Правдивих руських „твердих“ не люблять. Нас називають Поляками. На питане, коли пійшли віди Москалі, відповідає один старенький: „Наші Москалі пішли вчера, а ваші Москалі сьогодня прийшли“. У бесіду входять радо, люблять нас, що ми „таки так по простому“ говоримо, хоча й грамотні, і дивують ся, що так „по простому“ говорить понад 30 міліонів людий. До унїятства відносять ся прихильно черезте, що не забули, чим їх батьки були.

II. Зі села Беремяни, заліщицького повіта.

Цілий рік були Москалі гістьми в тих околицях. Люди бідаки витерпіли чимало, особливо, коли боєва лінія була над Стрипою і Дністром. Найбільше шкід та страху зазнали люди тепер при відступленю московських військ. Загально християнських селянських загород не нищили огнем; зате забрали все до послідного — як говорить ся — хвоста: коні, худобу, вівці, свині і т. д. А платили що ласка, пр. 20 рублів за корову. Харчували ся но хатах „як любі гості“. Біда, нужда не до описаня. Коли боєва лінія була дальше на захід, тоді було трохи лекше, бо лише жандармерія перебувала в селї. В часї відвороту Москалі вивозили з собою, що могли, — особливо із зеліза чи якого алюміню. Так забрали всї дзвони з церкви, з костела, навіть зі школи, мосяжні та инші річи з горальнї, яку спалили. Попалили всї стирти по полях; в сусїднім селї Жизнобродах спалили двір. Коли наші війська наступали, Москалі видали приказ, що до відклику не вільно нікому виходити на улицю. Кого піймали, вивозили в Росію. Так вивезли коло 40 людий. Москалі мали сильні окопи коло Чернелиці, де мали за веяку ціну тримати ся. До тих окопів переправив ся 5-тий московський полк через наше село, а инший, в Хмелеві, хотів туди дістати ся, щоби скріпити сили. Москалі не з'орієнтували ся та вибили сараки мало що не до кого свій полк артилерією з Беремян, бо гадали, що „хитрий австрієць“ забрав уже ті позиції. Масу ранених вивозили через Беремяни. Відтак знова вийшов наказ, що не вільно сьвітити ні виходити — аж показали ся наші патрулі. Нарід приймав наших з одушевленєм.

(З львівського „Укр. Слова“).

НОВА КНИЖКА.

—o—

Накладом Української Народної Ради в Америці, з осідком в Джерзи Сіти, Н. Дж., появила ся в сих днях перша книжка в українській мові, — п. з. „Росія й Україна“. (Як звісно, доси появили ся накладом У. Н. Ради книжки про Україну — лише в англійській мові). Автором сеї книжки є М. Михайленко (се прибране імя одного звісного українського письменника з Галичини). Перше видане тої книжки появило ся торік у Швайцарії. З уваги, що в ній обговорена дуже важна справа і що книжка дуже добре і цікаво написана, видала її У. Н. Рада і для американських Укрінців і сподіяєть ся, що вона сповнить свою місію.

Доси власне такої книжки у нас не було. Богато наших людий знає мало про російсько-українські відносини в минувшині і тепер. А сеї потрібне особливо, як треба вилюжити темному кацапови або нічого незнаючому Москалеви або й такому Українцеви, котрий вірить у „славянофільство“, а про відношене України до Московщини і Московщини до України — говорить з памяти, або, як то кажуть, — „без памяти“.

Зміст сеї нової книжки такий:

Книжка має 64 сторін; ціна одного примірника виносить 15 центів, а з почтою 20 центів (можна присилати в почтових марках).

Хто замовить більшу скількість примірників, дістає опуст. І так:

12 примірників (вже з почтовою оплатою) $1.50.

60 примірників (вже з почтовою оплатою) $6.50.

120 примірників (вже з почтовою оплатою) $12.00.

Замовленя посилати на адресу:

UKRAINIAN NATIONAL COUNCIL OF AMERICA,
83 Grand Street, Jersey City, N. J.

ПРИ ВСЯКИХ НАГОДАХ: НА ВІЧАХ, НА ЗБОРАХ, ПРИ РОБОТІ, НА ЗАБАВАХ, НА ВЕСІЛЯХ, ХРЕСТИНАХ І Т. Д. ПАМЯТАЙМО ПРО ЖЕРТВИ ТЕПЕРІШНОЇ ВІЙНИ У НАШІМ РІДНІМ КРАЮ ТА ЗБИРАЙМО ЯК НАЙБІЛЬШЕ ЖЕРТВ НА ТУ СЬВЯТУ ЦІЛЬ НАРОДНУ.

500 днів війни на українській землі.
ГОЛОД — НУЖДА — СМЕРТЬ.

ЯК МОСКАЛІ ГОСПОДАРИЛИ В ТОВАРИСТВІ „ДНІСТЕР" У ЛЬВОВІ.

З приходом російських війск до Галичини в першій мірі Українці мусіли відчути на собі тяжку руку північного деспота та пізнати, чим пахне так захвалюваний русофілами „русскій рай". Всї українські читальні, каси, товариства, союзи, яко розсадники і осередки української національної ідеї, мусіли за одним почерком пера російських властий завісити свою діяльність. Та може чи не найбільшою своєю „опікою" окружили „освободителї" товариство взаїмних обезпечень і взаїмного кредиту „Дністер", яке, яко найбільша і найлїпше фінансово ситуована інституція, що зі своїх добрих зисків дала вже сотки тисяч на бурси, школи і другі українські добродійні цїли, становило в першій мірі предмет їх переслїдуваня. В дни 4. жовтня 1914 р. опублїковано розпорядженє губернатора, яким під загрозою кари 3.000 рублїв або тяжкої вязниці узалежнено дальшу діяльність усїх товариств від спеціяльного дозволу російських властий. На основі приватних відомостий, що се розпорядженє не розтягаєсь на банки і асекураційні товариства, як також з огляду на сумний досьвід, який зробив „Краєвий Союз торговельних Спілок", що на своє поданє о дозвіл дальшої діяльности отримав відповідь: „Не дозваляєсь — і товариство замикаєсь за вашу українсько-мазепинську політику", товариство „Дністер", подібно як другі польські і жидівські того рода інституції, без позволеня продовжало свою діяльність, та швидко мусїло переконатись, що натрафляє на трудности, яких тамті товариства не зазнавали. Російські власти не хотїли передівсїм видати лїквідаторам товариства загальних перепусток, а лише спеціяльні до кождої місцевости окремо (причім кожде поданє о перепустку коштувало 2 рублї) без подаsucc цїли подорожи, так що лїквідація шкід і списуванє протоколів не могли відбуватись з тої причини, що кождий лїквідатор стягав на себе підозрінє збираня усяких дат і рисунків в цїлях шпіонських. Начальники поодиноких уїздів видали письменну заборону оплачувати і збирати премії „Дністра", богато аґентів було арештованих і вивезених, а вже в правдивий напад божевіля впадали чиновники, як побачили полїси і письма товариства, і тим поясняєсь, що богато аґентам їх аґенційні акти зістали пороздирані, понищені і поконфіськовані. Рівночасно приходили до товариства чимраз частїйші упімненя в справі оплати „державних податків". Др. Володимир Дудикевич явив ся в дирекції з жаданєм, щоби йому в домі товариства віддати льокаль на приміщенє редакції „Прикарпатської Руси" з загрозою, що коли його бажанє не буде сповнене, зістане в усїх канцелярїях товариства закватироване військо. А коли дирекція мимо тої погрози не вволила бажаню д-ра Дудикевича — від тоді почали находити дирекцію ріжні представителї військових властий, які домагались віддачі канцелярій товариства на шпиталї або на приватні помешканя. Щоби виконанє тих приказів відволїчи, вносила дирекція систематично проти тих наказів рекурси і протести, через що дійсно вдалось охоронити канцелярії товариства перед закватированєм Москалїв. Повідомленя і оповіщеня для членів були дозволені лише в російській мові, і тому, що товариство не хотїло на се згодитись, мусїло їх залишити.

В ночи на 18. лютого 1915 зістали переведені у всїх визначних львівських Українців ревізії і зістали тоді арештовані: директори др. Стефан Федак і др. Володимир Охримович і урядник п. Михайло Царевич. Слїдуючого дня появила ся в „Прикарпатскій Руси" довша статя під наголовком „Мазепинскі Леґіонери" і в тїй статї розказувалось, що товариство „Дністер" навіть у мирнім часї є чисто політичною орґанізацією, яка на селах має цїлу сїть аґентів і яка стоїть в тїсних зносинах зі стрілецькими орґанізаціями, та що аґенти товариства „Дністер" займають ся шпіонажею в користь Австрії. В числї „Прикарпатскої Руси" з 24. лютого 1915 появилась оповістка „Піднятє діяльности товариства взаїмних обезпечень і взаїмного кредиту „Дністер", якої цїлию було звернути увагу властий на „Дністер" і спричинити його замкненє. В наслїдок того дня 11. марта 1915 р. явив ся в товаристві полковник жандармерії Лукіянов з приставами і городовими, замкнув всї входи і виходи і, не звертаючись до нїкого з управи товариства, зіґнав персонал з кождого поверха до одної кімнати, приказав кождому стояти „позір", загрозив, що буде стріляти, як хто рушить ся і перевів на кождім, не виключаючи женщин, строгу особисту ревізію. Відібрав усї ключі до дверий і кас без перечисленя готівки, опісля запечатав двері, уставив коло них сторожу і більшість персоналу казав відвести під ескортою в цїли переведеня ревізії в дома. По тїй ревізії зістали арештовані урядники: пп. Зенон Рутковський, др. Василь Стасюк, Михайло Мандзїй, Гриць Орищин і манїпулянтка п. Е. Басаївна — і відведені около 8-ої год. вечером до команди жандармерії, а відтам около 11. год. в ночи до вязниці при ул. Баторія і там замкнені спільно зі звичайними злочинцями. Директори др. Стефан Федак і др. Володимир Охримович були вже перед тим арештовані і замкнені у вязници при ул. Казимирівській. З арештованих випущено без якогонебудь слїдства і переслуханя: п. Е. Басаївну по 24 годинах, пп. д-ра Стасюка, Мандзїя і Орищина по 48 годинах, а п. Рутковського аж по 5 тижнях. Д-ра Федака випущено з вязниці аж по 6 тижнях по підписаню ним заяви, що не опустить Львова.

Поверх 3 місяці ґаздували чиновники в цїлім будинку товариства: в канцеляріях, приватних помешканях, пивницях і стрихах. До камениці нїкого не пущено — навіть возьний мусїв опускати своє помешканє. Аґенти і члени, які приходили до товариства з письмами і грішми, мусїли вертати зпід камениці товариства і не могли одержати навіть потрібних інформацій — з причини, що всї урядники мусїли ховатись перед аґентами охрани і полїції, бо вистарчило показати рукою на будинок товариства, щоби бути арештованим.

Доперва 12. червня с. р. коли союзні армії стояли під Городком і вже Львів евакуовано, скликав ґубернатор „комісію", складаючу ся з давного редактора „Прикарпатскої Руси", а в часї російського наїзду „урядника до спеціяльних поручень" Лабенцького, яко предсїдателя, двох жандармів і 2 російських урядників і д-ра Стефана Федака, яка мала за цїль „отворити каси". Та комісія урядувала до 17. червня, счислила готівку головної каси, не порівнуючи її з книгами, депозити і готівку в підручній касї заст. дир. п. Британа, до якої ключі в часї ревізії „загубились", так що замки до неї були поломані. По такім покінченю своєї діяльности підписала комісія протокол слїдуючого змісту: „Комісія віддала все, що знайшла в касах, в цїлости товариству". Опісля порішено перевести товариство „Дністер" разом з заступником директора п. С. Британом до Київа і в тїй цїли спаковано усї книги і акти товариства до пак та завезено на експозитуру полїції. З огляду однак на се, що між книгами і актами не було нїяких цїнних річий і що союзні армії чимраз більше наступали на пяти, звернено їх назад товариству, а забрано лише цїнні папери і вкладкові книжочки, які були власностию товариства „Просьвіти", а які зістали на час війни зложені тимже товариством в панцирнім тресорі „Дністра". По тім уже „Дністер" не представляв для російських властий жадного інтересу, тим більше, що союзні армії добивались уже до брам Львова. Утїкаючи, забрали вони однак еще зі собою директора д-ра Стефана Федака, заступника директора п. Сидора Британа і урядника п. Осипа Кузьмича. Директора д-ра Володимира Охримовича еще в маю вивезли на Сибір, в єнісейську ґубернію. Мимо тих перепон і переслїдуваня з боку російських властий, доки товариство ще не було замкнене, змогло воно виплатити своїм вкладчикам около 60.000 К вкладок та понад 85.000 К відшкодовань, причім окремо у Відни виплачено членам около 30.000 К щадничих вкладок.

По повороті другої половини дирекції з Відня і по упорядкованю актів і перечисленю готівки оказалось, що на щастє всї книги і акти товариства остали ненарушені, а товариство понесло безпосередно розмірно незначну грошеву шкоду через забранє російськими властями готівки 15.747 К 52 с., розбитє вертгаймівської каси, брак машини до писаня, забранє приборів до писаня, розбитє замків в столах і шафах і т. п., що належить завдячувати лише тїй обставині, що ще перед занятєм Львова всї цїнні папери і готівку зложено у віденських банках, а у Львові полишено лише готівку конечну на необхідні потреби. Через замкненє канцелярії товариства більше ніж 3 місяці понесло однак товариство значну шкоду посередну через застій в цїлім діловодстві.

Тепер по освободженю Львова і по докомплєтованю сильно через покликанє до війска прорідженого персоналу — виробляють ся усї залеглости так, що вже небавом товариство стане знова на висоті своєї задачі. Колиж еще лучають ся якінебудь припізненя, то виною сего є теперішні воєнні обставини, неточне функціонованє почтових урядів, трудности комунікаційні і пашпортові і навал праці, в двоє тепер збільшеної з повисше поданих причин.

(Львівське „Укр. Слово" з 6. жовтня 1915).

НА СОЙМ!

На сойм! на сойм! — несесь голос,
Партії до злуки,
Радо, скоро, солїдарно
Подають си руки.
Проводирі наші хтїли
Вже конечно знати,
Чи дозріли Українці
Спільно працювати.
Дозрів, дозрів, — всї сказали,
Бо навчило лихо,
Щоби руки заложивши,
Не сидїти тихо.
Не сидїти, іно разом
Всїм нам працювати,
Щоби вільна Україна
Могла нас плекати.
Щоби могла нас плекати,
Теплом серця ґріти,
Щоби могла нам сказати:
Любі вірні дїти.
Славно, славно козаченьки
Зі соймом ся стало!
Але що-ж як „піп у дзвін бє,
Дїдько в калатало".
На сойм, на сойм, — несесь голос,
Народ веселить ся!
В Філядельфії особа
Через те лиш злить ся.
Як побачила „вособа"
Українські рухи,
То порушила в всїх плейзах
Усї чорні духи.
Чорні духи при роботї,
Шляхтич на перэдї,
І батогом вимахує
Як пастух в чередї.
Вспокійте ся, „панє шляхта",
Можетесь зірвати,
Дивіть, як то „Рускі Іван"
Ледви тягне „ґрати".
Не сьмійте ся, чорні духи,
З народної роботи,
Бо то зараз видко, які
Ви є патріоти!
Ви вмієте до Івана
Сказати, щоб дати,
А як треба працювати,
Вмієтесь сьміяти.
Ти, Іване, давай центи
На фарми широкї,
Потім з тебе насьміють ся
Шляхтичі високі.
Називає нас той шляхтич
Пяними словами.
Чи за тим ми утїкали
Перед Ляшеньками?!
Заливаєсь Україна
Рясними сльозами,
Бо діждалась своїї шляхти, —
Все тірлиг з панами!

Авґуст Козяревич.

Little Falls, N. Y., November 14, 1915.

З НАРОДНОГО ЖИТЯ.

(Дописи).

Просьвітне товариство в Честер, Па.

Довгий час Українцї в Честер не мали відповідного осередка, де би могли зійти ся по цїлоденній праці, та перечитати дещо і обговорити біжучі справи. За стараньєм кількох сьвідомійших осіб, а найбільше за почином І. Равлюка, засновано просьвітне товариство під іменем „Український народний клюб Січ". Се товариство має для тутешних Українців велике значінє, бо його цїлию є згуртувати всїх Українців в одну громаду без ріжниці пола і партій і стати осередком народного житя в Честер.

Товариство вишукало досить відповідний льокаль під числом 2517 Вест Секонд Ст., де був сальон Миґліна. Льокаль товариства отворений кождого вечера від семої години до пів до дванайцятої.

Сюди перенесено читальню „Просьвіти", котра істнувала при Бр. Сощ. св. Духа, від. 237 У. Н. С. і бібліотеку. Тут отворено курс анґлійської мови і курс неграмотних, де наші люди можуть навчитись писати і читати вечерами. Наука зачне ся з кінцем сего місяця.

Українцї! Користайте з нагоди і впишуйте ся численно на сї курси. Ми повинні стати горожанами сего краю без ріжниці, чи хто має вертатись до старого краю чи нї, і тому ми мусимо бути грамотні.

Товариство постановило також зорґанізувати українську банду і ґімнастичний відділ „Січ". Тому, передівсїм молодші, нехай вписують ся на сей відділ, а всї Українцї з Честер повинні стати членами сього товариства.

В день основаня товариства (коли? — Ред.) вписалось 50 членів і зараз зложили значну суму на цїль товариства. По трох тижнях зібрало ся вже 100 долярів в касї і бібліотека зросла скоро, бо члени дарували для читальні свої книжки. Мітинґи товариства відбувають ся кождої першої недїлї по першім о третїй годині пополудни. Вступ до товариства 25 центів, а місячна вкладка 25 цнт.

Ми надіємо ся, що на наш поклик впишуть ся до читальні всї сьвідомі Українцї з Честер і притягнуть ще і несьвідомих.

За уряд тов. „Український народний клюб Січ":

Іван Равлюк, предс.,
Іван Демків, секр. рекорд.
Іван Душка, касієр,
Іван Рибчук, секр. фінанс.

Отворенє читальні в Централії, Па.

Дня 25. падолиста б. р. Вч. о. Вол. Сполїтакевич, голова Просьвітної Комісії, прибув до нас в цїли отвореня читальні „Просьвіти". По отвореню зборів покликано на секретаря Гриня Масинця, почім о. Сполїтакевич піднїс в своїй горячій бесїдї цїль читальні „Просьвіти" і сказав, що передівсїм тілько в просьвіті лежить сила народа. Опісля представив референт культурні змаганя других народів, як: Анґлійців, Французів і инших, а також пригадав і Німців, котрі тепер у війнї взяли верх над всїми, особливо над Москалями, якраз через свою культуру. Реферат був так популярний, що кождий добре порозумів значінє читальні яко осередка просьвітної роботи в громадї.

По рефератї о. Сполїтакевича забрав голос о. Фекула, який висловив бажанє, щоби читальня не була причиною роздору в громадї.

Ухвалено усталити вписове на 25 цнт., а місячну вкладку на 10 цнт.

Головою читальні вибрано Семена Ковалишина, заступником голови Мих. Дудуна, касієром Мих. Михалечка, писарем Івана Ковалишина, бібліотекарем Гриня Масинця.

Іван Ковалишин.

Зорґанізованє запомогового Комітету в Сан Дієґо (Тайр), Па.

Подаю до загальної відомости всїм Українцям, котрі мешкають і працюють в Імпіріял, Тайр, Ботс, Інґльов, Кліф-Майн і Мод Рон, Па., що ми заложили Народний Комітет на Сан Дієґо або Тайр, Па., котрий займе ся збиранєм жертв на потерпівших у війнї наших братів і сестер в старім краю, як також збиранєм жертв на Фонд визволеня України. До комітету увійшли слїдуючі члени: Андрій Животко, предсїдатель; Іван Грабович, Лука Дасїв, Данило Чорномаз, Владик Камінський, комітетові; Ілія Мозіль, касієр; Стефан Шпілюр, секретар.

Ми посилаємо своїх колєкторів в недїлю, дня 12. грудня, 2 на Імпіріял, 2 на Сан Дієґо і 2 на Ботс. Просимо всїх Українців, щоби щиро підмогли нас і кождий з Вас нехай щось жертвує на так важну справу. Наші братя і сестри просять нас заморських Українців о хлїб і о цент з плачем і взивають: „Ратуйте нас!" Таксамо і наша Мати Україна взиває нас, яко своїх рідних синів, о поміч, аби ми здіймили з Неї той тягар, ті зелїзні кайдани, які Вона двигає сотки лїт під російським царатом. Тому, Братя, спільно возьмім ся до дїла в таку важну хвилю, а дасть Бог, що сьвітло свободи і волї засяє і для нас.

Андрій Животко,
предсїдатель Комітету.

НОВИНКИ.

ВІДЗНАЧЕНЯ УКРАЇНСЬКИХ СЬВЯЩЕНИКІВ.

Віденська урядова ґазета „Вінер Цайтунґ" з дня 26-ого жовтня с. р. доносить, що австрійський уряд надїлив золотими хрестами заслуги з короною на лентї отсих трох сьвящеників Українців:

о. **Анастазія Лотоцького**, греко-католицького декана бережанського, пароха в Тростянци;

о. **Кароля Бардина**, греко-католицького пароха з Ланів;

о. **Сидора Радика**, православного пароха з Василева (на Буковинї).

З БОЄВОЇ УПРАВИ У. С. СТРІЛЬЦЇВ У ВІДНИ.

Відень, дня 18. падолиста 1915.

До Хвальної Редакції „Свободи" в Джерзи Сіти.

З приводу публично піднесеного запиту в 74. числї „Дїла" про офіціяльну назву Українських Січових Стрільців заявляє отсим Українська Боєва Управа, що офіціяльна українська назва звучить: **Українські Січові Стрільці**, а німецька **Ukrainische Ssitsch-Schuetzen, Ukrainische Legion.** Сю назву ухвалила Боєва Управа і Укр. Головна Рада.

За Українську Боєву Управу:

Др. Кирило Трильовський, голова.
Дм. Катамай, писар.

ТОВАРИСТВО УКРАЇНСЬКИХ СТУДЕНТІВ В ШІКАҐО.

В Шікаґо, Ілл., завязало ся товариство студентів университету під назвою **Український студентський Кружок**". В склад виділу товариства увійшли: К. Білик, студ. медицини, голова; Л. Струтинська, студентка фільософії, скарбник; М. Дурдела, студент фільософії, писар. — Цїлию товариства є: Плекати культурні цїнности серед членів та українського народа; заохочувати українську молодіж вступати до шкіл; помагати українським студентам в осягненю їх цїлий способами і средствами, якими лиш товариство розпоряджає. — М. Дурдела, писар.

ЗГОЛОШУВАНЄ ВОЄННИХ ШКІД.

Галицьке намісництво оповіщує, що справу зголошуваня воєнних шкід розширено вже й на політичні повіти: Чесанів, Раву Руську, Калуш, Жидачів і Львів, а також на міста Львів і Краків. Шкоди належить зголошувати на приписаних друках в своїх старостствах, а у Львові і в Кракові в маґістратї. Ті власти видають на жаданє безплатно потрібні формулярі. Реченець для зголошуваня шкід визначено до кінця грудня, продовжуючи до того самого часу й реченець для тих політичних повітів західної і середної Галичини, що мали зголошувати шкоди вже ранїйше.

ВІДБУДОВА СІЛ ПІВНІЧНОЇ УГОРЩИНИ.

Угорські власти взялись вже до відбудови знищеного Підкарпатя. Після обчислень в чотирох тільки округах земплїнського комітату виносить шкода заподіяна московською, дуже впрочім короткою господаркою, понад 11 мілїонів корон. Власти в місце давних лїпянок будують ясні, просторі мешканя, копають ґлубокі керниці, а для вод відпливові канали; рівночасно будують ся і відреставровують ся церкви. До відбудови осель істнує окремий фонд. З гроший сего фонду вибудувані або відреставровані будинки не можуть бути через 10 перших лїт відпродані, віднаймлені, піддержавлені або обтяжені довгом. В протягу сего часу будинки не можуть бути предметом екзекуції анї лїцитації.

ХЛІБОВІ КАРТИ В ЦАРГОРОДІ (КОНСТАНТИНОПОЛИ).

В тих днях турецьке правительство має запровадити хлїбові карти в містах отоманського царства. Окрім того має бути унормоване набуванє нафти та камінного угля.

ПЛЯМИСТИЙ ТИФ В ГАЛИЧИНІ.

Від 17 до 23 жовтня провірено в Галичинї і Буковинї 190 случаїв плямистого тифу в 23 повітах (47 громадах). В инших коронних краях провірено в тім часї 2 случаї тифу.

ЛИСТ ОФІЦИРА-УКРАЇНЦЯ ІЗ ЗАНЯТИХ УКРАЇНСЬКИХ ЗЕМЕЛЬ.

Село Б., с. ґубернії, дивним дивом не спалене. Положене між лісом, якого тут безліч. На поли уставилось війско, по середині вівтар, а наш полевий сьвященик править Службу Божу. Проповідь! Отсе Бог справедливий помагає нам. Слава Йому! Його сьвятій силі завдячуємо, що мерехтять прапори на землі поневоленого народу, побідна армія иде невпинно вперед: за вітчину, за слушну справу! Побіда жде нас! А потім славний мир і дорога нам родина!

Слова полевого сьвященика витискають сльози. Вояки плачуть; ті вояки, що відбули славну, нечувану офензиву! Кидаю оком навкруги. Отсе купка жінок, тамошних мешканців, також плаче. Приступаю і питаю. А старенька бабуся чистіською нашою мовою каже: Плачемо та радіємо, бо чуємо наше слово. Колись і до нас так говорили. Се було давно, — дуже давно.

Сила рідної мови!

—o—

УКРАЇНСЬКІ ШКОЛИ У ВІДНИ.

Д-рови Омелянови Калитовському поручили власти обняти управу українських ґімназійних курсів у Відни. Курси відчинено дня 9. жовтня спільною конференцією учительського збору, після чого відбулось торжественне богослуженє в церкві св. Варвари. Відповідну проповідь виголосив катихит ґімн. курсів о. Софрон Глібовицький. Правильна наука розпочала ся 12. жовтня. Доси вписалось 125 учеників, та те число з кождим днем зростає супроти сього, що много молодіжи приїзджає з підвіденських околиць до Відня. Шкільна рада у Відни дала 800 к. на закупленє книжок для вбогих учеників. Мають ся заложити також приют для бідних учеників.

18. жовтня відбулась в укр. ґімназійних курсах матура під проводом радника Янера. До іспиту приступило 3 абітурієнтів (2 Січ. Стрільців і один рядовик).

Утворено також учительський семинар та взірцеву школу. Управителем іменувала ц. к. кр. шкільна рада о. д-ра Й. Застирця.

—o—

ЯК ПОВСТАЄ ДОРОЖНЯ?

Недавно позволила Австрія вивезти до Німеччини місячно 150 ваґонів яєць з Угорщини і з Галичини, а то з Угорщини 120, а з Галичини 30 ваґонів. Німецьке правительство віддало закупно і продаж тих яєць одній берлінській фірмі, котра — мимоходом кажучи — не мала понятя о торговлї яйцями. Ся фірма віддала інтерес чотиром торговцям яєць, котрі за кожду пачку одержали 10 марок. За пачку яєць, що звичайно містила 1440 штук або 24 копи, плачено в Галичині 146 марок. Перевіз одної пачки до Берлїна коштував 4 марки. — В Берлїні при продажі одної такої пачки ціни доходили до 240 марок. Таким чином ті чотири торговці, що справу сю полагоджували, зискували без жадного ризика 150 тисяч марок місячно, а фірма, котра, можна сказати, при тім нічого не робила, мала чистого зиску около пів міліона марок місячно. Задля тої отже причини дорожіло кожде яйце о 5 до 6 феників. Щоби сю дорожню хоть в части усунути, німецьке правительство зарядило, що гуртовним закупном яєць буде занимати ся само, а аґентам буде платити по 700 марок сталої пенсії на місяць.

—o—

УКРАЇНСЬКЕ ШКІЛЬНИЦТВО В ХОЛМЩИНІ.

Опубліковано розпорядок найвисшого вожда австр. армії арх. Фридриха з 17. жовтня 1915 про шкільництво в занятих краях, який доповняє давнійший розпорядок з 7. марта 1915. про сї справи. Між иншим рішено тут справу уживаня української мови в школах в той спосіб:

„В округах военного ґенерал-ґубернаторства на схід від східної границї округів Любартів, Люблин і Янів уживають ся на зарядженє військового ґенерал-ґубернатора українська мова яко викладова у тих публичних школах, у яких української розговірної мови уживає більшість дітий, для яких має служити школа.

„Російські діялєкти не уживають ся за українську мову в змислї попередного уступу”.

Дальше рішено, що на випадок, як би була заведена в школї инша мова, а найшло ся найменьше сорок дітий, що уживають української мови, то для них отвирають ся науку в українській мові, на зарядженє ґенерал-ґубернатора. Такісамі права признано меньшостям німецьким і польським.

ЗІ СКОЛЬОГО.

Зі Сколього пишуть до львівського „Укр. Слова”: Хоть як тяжко потерпіло наше місто від ворога, а таки удало ся укрити перед наїзником важнійші книги і акти спілки „Народний Дім” і філії тов. „Сільський Господар”. Оба товариства розпочинають на ново свою діяльність. Звертаємо увагу, що спілка „Народний Дім” має доси 103 членів і перед 2 роками купили ми площу за зверх 8.000 К, на котрій маємо довгу на около 5.000 К. Просить ся о нові уділи і о сплату давних для „Нар. Дому” а для філії „С. Госп.”, яка була одною з перших в краю, о складки. Всякі гроші пересилати просить ся покищо на адресу тов. „Верховина”.

—o—

ПРОСТІР ЗАНЯТИХ УКРАЇНСЬКИХ ЗЕМЕЛЬ.

Територія російської України, занята арміями Австро-Угорщини й Німеччини, становить вже поважний простір краю. Доси заняли армії центральних держав з українських земель у Росії: **Холмщину, Гродненщину та часть Волинї.** З тих земель заселюють Українці:

в Холмщині	10.000	квадр. кільометрів
в Гродненщині	14.000	„ „
на Волинї	24.000	„ „
разом	48.000	квадр. кільометрів

Сей простір занятих українських земель такий великий, як три четвертини Галичини.

Українське населенє на тих землях становило перед війною:

в Холмщині	460.000
в Гродненщині	440.000
на Волинї	900.000
разом	1,800.000

Як би сю територію злучити з територією австрійської України, повстала би провінція величини 123.000 кільом. з 6 міліонами українського населеня. Ся провінція рівнала би ся щодо простору Греції або Болгарії.

—o—

НОВИЙ АДВОКАТ УКРАЇНЕЦЬ У ЛЬВОВІ.

У Львові отворив адвокатську канцелярію др. Степан Баран, секретар Народного Комітету, відомий широкому загалови ізза своєї діяльности в нашім політичнім житю. Подаючи сю вістку нашому громадянству, бажаємо молодому меценасови як найкрасших успіхів на новій дорозі.

—o—

З ЛЬВІВСЬКОГО УНІВЕРСИТЕТУ.

До 23-го жовтня вписало ся у львівськім університеті 575 слухачів, з чого припадає на теольоґічний виділ 66, на правничий 102, фільософічний 195, лїкарський 112. З загального числа слухачів припадає аж 33 процент на женщини.

ПЕРЕПИСКА РЕДАКЦІЇ.

Василь Заячківський, Дітройт, Міш. Повних адрес до всіх Українців, засланих за Сибір, у нас нема, лише такі, які були подані у „Свободі”, ч. 142. З уваги на те, коли хочете писати лист до д. Миколи Заячківського або д-ра Миколи Шухевича, то мусите писати або на подану в 142. числі „Свободи” адресу д. Осипа Неділки, — з дописокою: „для п. Миколи Заячківського” — або: „для д-ра Миколи Шухевича”, — а д. О. Неділка листи доручить.

Можете також посилати листи через американського консуля у Владивостоці (в азійській Росії, над Японським морем). Адресувати треба так:

Russia, Vladivostok,
Jno. K. Caldwell,
United States Consulate General,
for Nicholas Zayatchkivsky,
Austrian subject, war prisoner in Tchadobiets,
Government and county Yenisseysk.

В тойсамий спосіб можна писати і до всіх инших українських засланців на Сибіри, тимбільше що вони — як було в листі — віддали ся під опіку американського ґенерального консуля у Владивостоці. На адресу ґенерального консуля можна також для кождого з них посилати гроші.

Читач „Свободи”, Вінніпеґ, Ман., Канада. Прочитайте собі повисшу переписку, вона відносить ся і до Вас.

З Канади можна також післати українським засланцям в Росії — листи, гроші або одіж.

Можна посилати або на подану повисше адресу американського консуля у Владивостоці, або тамошного британського консуля. Остаточно можна се зробити через російського консуля в Канаді, котрий обслужить канадійських горожан, коли хотять навязати зносини зі своїми кревними або знакомими, котрі попали ся в полон до Росії, якої він є урядовим висланником в Канаді.

Дописуватель з Ню Брітейн, Конн. На жаль, Ви не підписали ся під своїм листом, то не можемо помістити. Нас може хтонебудь ошукати в той спосіб і ми нераз зробили би кривду невинному чоловікови. На все треба певного сьвідоцтва.

Приятель з Олїсн, Н. Й. Вашої дописи не містимо, бо Ви лише висьміваєте тих зрадників нашого народу, а їх треба навчити, а як не дасть ся, то щож ми можемо зробити? В їх душу не влїземо. Нехай пропадають! Як буде що цікавого, то напишіть.

С. Ч., Ґілтедж, Монт. Адреса Українського Парляментарного Клюбу у Відни така: Ukrainischer Klub, Wien I, Parlament, Austria.

РУХ В ВІДДІЛАХ У. Н. СОЮЗА.

ПЕРТ АМБОЙ, Н. ДЖ. Бр. св. О. Николая, від. 104, подає до відома всім своїм місцевим і позамісцевим членам, що в неділю 12. грудня с. р. о годині 2.30 пополудни відбудеть ся річний мітинґ, на котрім побіч инших важних справ буде вибір нового уряду. Довгуючі члени мають вирівнати всі свої залеглости. Неявивший ся член заплатить кару $1.00, а урядник $2.00. Нових членів буде ся принимати до Братства без вступного, а до У. Н. Союза за оплатою $1.00. — Н. Демкович, предс.; А. Миколаїв, заст. секр.

ШІКАҐО, ІЛЛ. Сестр. ім. Марії Маркович, від. 20, повідомляє свої члениці, що мітинґ відбуде ся дня 12. грудня с. р. в гали церковній при ул. Ірі і Рубей зараз по Службі Божій. Просить ся тих, котрі ще не є членами У. Н. Союза, а хотілиб до него вписати ся, най будуть ласкаві зголоситись на мітинґ. — Марія Білик, секр.

ЦЕНТРАЛІЯ, ПА. Бр. св. Петра і Павла, від. 90, подає до відома, що річний мітинґ відбудеть ся в церковній гали дня 12. грудня с. р. о год. 3-тій пополудни. Будемо завязувати нове братство. Нових членів будеть ся принимати за половину вступного. — С. Ковалишин, предс.; П. Зелїнський, секр.

ПОСМЕРТНІ ВІСТИ.

Кріль Семен, член від. 10. Вступив до У. Н. Союза 12-го січня 1909 р. Походив з села Ожанна, повіт Ланцут, Галичина. Помер на запаленє дня 22-го жовтня 1915 р.

Боївка Федор, член від. 28. Вступив до У. Н. Союза 6-го серпня 1905 р. Походив з Яворника, Галичина. Помер на внутрішну слабість дня 9-го жовтня 1915 р.

Захарків Іван, член від. 174. Вступив до У. Н. Союза 24-го грудня 1910 р. Походив з села Заднїшівка, повіт Скалат, Галичина. Забитий конем дня 1-го жовтня 1915 р.

Гоблак Теодор, член від. 195. Вступив до У. Н. Союза 22-го цьвітня 1912 р. Походив з села Балніча, пов. Лісько, Галичина. Зістав забитий треном 27-го жовтня 1915 р.

Марціняк Михайло, член від. 218. Вступив до У. Н. Союза 28-го червня 1912 р. Походив з села Филяновції, повіт Тарнів, Галичина. Помер на рака дня 23-го вересня 1915 р.

Крокош Петро, член від. 288. Вступив до У. Н. Союза 31-го жовтня 1910 р. Походив з села Дмухавець, повіт Бережани. Помер на сухоти дня 24-го жовтня 1915 р.

В. Ї. П.

ВИКАЗ

УБИТИХ, РАНЕНИХ, ПОЛОНЕНИХ І ПРОПАВШИХ УКРАЇНЦІВ У ТЕПЕРІШНІЙ ВІЙНІ.

СКОРОЧЕНЯ:

п. = піхота (інфантерія)
стр. = стрільці (еґри)
у. = улани
д. = драґони
а. = артилєрія (полева)
а. кн. = артилєрія кінна
а. гір. = артилєрія гірська
а. кр. = артилєрія кріпосна
г. = гавбиці (полеві)
г. т. = гавбиці тяжкі
пн. = піоніри
сап. = сапери
тр. = треп (достава амуніції і живности)
с. = санітети
л. = ляндвер (піх. кравої оборони)
у. л. = улани ляндвера
а. л. = артилєрія ляндвера
г. л. = гавбиці ляндвера
з. о. = загальне ополчене (ляндштурм)
ж. = жандармерія
ск. ст. = скарбова сторож.

Подане при імени число означає полк (реґімент), баталіон або дивізію.

(Дальше).

Листа утрат ч. 159

ПОЛОНЕНІ:

Войтович Яків, 95 п.
Воришка Юрко, кап. (в Росії)
Вудвуд Василь, 95 п.
Галюк Ігнат, інф. (в Росії)
Герботт Йосиф, 95 п.
Годований Павло, 95 п.
Головатий Іван, 95 п.
Горбатюк Володислав, 95 п.
Горобець Танаг (в Росії)
Гринюк Іван, інф. (в Росії)
Грубій Федор, 95 п.
Гуменюк Петро, 95 п.
Гуцуляк Микола, інф. (в Росії)
Гуцуляк Михайло, інф. (в Росії)
Гвоздецький Никола (у шпитали в Росії)
Гнатчук Іван, інф. (в Росії)
Грона Василь, 95 п.
Гуруш Іван, гефр., ран. (в Росії)
Данилюк Онуфрій (в Росії)
Даниленко Михайло, 95 п.
Даниленко Юрко, 95 п.
Деркач Ігнат, підеф., ран. (у шпитали в Росії)
Дем Пилип (в Росії)
Дяк Тома, 95 п.
Дорожинський Семен, 95 п.
Дземан Єфрем, 95 п.
Жупник Василь, інф. (в Росії)
Заверценюк Никола (в Росії)
Завил Іван (в Росії)
Завада Михайло (в Росії)
Зйбіцький Іван (в Росії)
Йосифович Василь (в Росії)
Імак Онуфрій, інф. (в Росії)
Іваницький Стефан, ран. (у шпитали в Росії)
Іваськів Теодор, 95 п.
Какарик Ілько (в Росії)
Каськів Ігнат, 95 п.
Кладочний Семен, 95 п.
Кновський Іван, інф. (в Росії)
Кобчар Роман, 95 п.
Кобняк Дмитро (в Росії)
Когут Франко, 95 п.
Колодницький Григорій, 95 п.
Компорський Іван, інф. (в Росії)
Копитка Іван, 95 п.
Коріняк Антін, 95 п.
Коровицький Антін, гефр. (в Росії)
Костецький Іван (в Росії)
Котюх Никола (в Росії)
Коц Василь, інф. (в Росії)
Коц Кароль, інф. (в Росії)
Ковалишин Стефан, 95 п.
Ковальчук Кіндрат, інф., ран. (в Росії)
Козак Станислав, 95 п.
Крайчий Петро, 95 п., 15 комп.
Кравчик Семен, 95 п.
Крица Михайло, 95 п.
Крисюк Василь, 95 п.
Кутецький Роман, інф. (в Росії)
Кутний Петро, інф. (в Росії)
Кузів Теодор (в Росії)
Лабазович Стефан, 95 п.
Лабуда Войтко, інф. (в Росії)
Легкий Стефан, 95 п.
Лен Стефан, інф. (в Росії)
Леськів Никола, 95 п.
Лесик Петро, 95 п.
Лоґош Стефан, 95 п.
Ловрич Антін, ран. (у шпитали в Росії)
Луговий Василь (в Росії)
Лусичак Іван, інф., ран. (у шпитали в Росії)
Мацишин Петро, 95 п.
Максим Андрій, 95 п.
Маляревич Олекса (в Росії)
Малоха Йосиф, 95 п.
Маслюк Антін (в Росії)
Мастинець Василь, інф. (в Росії)
Меклин Никола, інф. (в Росії)
Монич Дмитро (в Росії)
Мовчан Харитон (в Росії)
Мулярчук Йосиф, 95 п.
Мунцяр Михайло, ран. (у шпитали в Росії)
Найкатик Іван, інф. (в Росії)
Наконечний Гринько, інф., ран. (у шпитали в Росії)
Неґрій (Нога) Гринь, 95 п.
Неясікевич Йосиф (в Росії)
Олійник Михайло, ґефр. (в Росії)
Олинчук Петро, інф. (в Росії)
Олиничук Кіндрат, 95 п.
Осад Дмитро (в Росії)
Павлиско Никола (в Росії)
Пенцак Іван, інф. (в Росії)
Пенцик Франко (в Сербії)
Пердняк Микола, інф. (в Росії)
Песинко Володислав, інф. (в Росії)
Петро Дмитро (в Росії)
Плесик Федор (в Росії)
Полищук Никола, інф., ран. (у шпитали в Росії)
Попелюх Лавро (в Росії)
Половинович Онуфрій (в Росії)
Попович Гнат (в Росії)
Поток Йосиф, інф. (в Росії)
Пилип Степан (в Росії)
Ратушняк Андрій, 95 п.
Романів Іван, 95 п.
Рочанюк Михайло (в Росії)
Ромницький Дмитро (в Росії)
Рубан Ізидор (в Росії)
Сайдак Петро, 95 п.
Самуляк Цанько, інф. (в Росії)
Сарчишин Франко (в Росії)
Саска Семко, 95 п. (ур. 1885)
Сагорак Йосиф (в Росії)
Савчин Йосиф, 95 п.
Савчук Іван (у шпитали в Росії)
Семчишин Гринько, 95 п.
Сеник Марко, 95 п.
Січовець Роман (в Росії)
Скрипник Василь, 95 п.
Сливчак Ілько (в Росії)
Слупський Стефан, 95 п.
Соколовський Іван, 95 п.
Сорохманчук Павло (в Росії)
Сорока Стефан, підоф. (в Росії)
Спатура Никола, 95 п.
Сніх Ілько (в Росії)
Срібняк Петро, 95 п.
Стайкевич Густав (в Росії)
Стапій Йосиф, інф. (в Росії)
Стеткевич Василь, інф., ран. (в Росії)
Сухецький Тома, 95 п.
Татарчин Іван, 95 п.
Торконяк Петро, 95 п.
Трель Федор, інф. (в Росії)
Трихта Михайло, 95 п.
Тимчук Іван, інф. (в Росії)
Тимків Василь, 95 п.
Тимко Ілько, інф., ран. (в Росії)
Уздебський Стефан, 95 п.
Федчишин Михайло, 16 стр. (в Росії)
Федорович Маріян, 95 п.
Федорович Михайло, 95 п.
Федоришин Юрко, інф. (в Росії)
Фенин Олекса (в Росії)
Фімковський Андрій (в Росії)
Флекчук Михайло (в Росії)
Фочук Іван, інф. (в Росії)
Фрачак Іван, 95 п. (в Росії)
Филипчук Павло (в Росії)
Хаба Іван, 95 п. (в Росії)
Чайковський Стефан, 95 п.
Чернецький Стефан, інф. (в Росії)
Чертовський Юрко, ран. (у шпитали в Росії)
Чоловський Василь, 95 п.
Чумисло Іван, ран. (у шпитали в Росії)
Шеремета Семен, інф. (в Росії)
Шевчиковський Яків, ґефр. (в Росії)
Шкробак Василь, інф. (в Росії)
Шультановський Йосиф (в Росії)
Шута Семен, інф. (в Росії)
Шутак Михайло, інф. (в Росії)
Шиґалюк Юрко, інф. (в Росії)
Щур Василь, 95 п.
Юрик Йосиф, 95 п.
Яхницький Йосиф, 95 п.
Яцків Ілько, інф. (в Росії)
Яцишин Дмитро, рез., 95 п.
Янович Іван, інф. (в Росії)
Ярола Антін, 95 п.
Яворський Антін, 95 п.

(Дальше буде).